

Anmeldelser

Danmarks Fugle – en oversigt

Klaus Malling Olsen. 216 sider, talrige kort, diagrammer og stregtegninger, indb. Dansk Ornitologisk Forening, København, 1992. Pris kr. 195 i DOF-Salg.

Da Tommy Dybbros *Oversigt over Danmarks fugle* udkom i 1978 håbede anmelderen, Bent Pors Nielsen, at der højst skulle gå 10 år før vi igen kunne sidde med en ny fugleliste i hånden. Sådan skulle det ikke gå, men nu 14 år efter forgængerens *Danmarks Fugle – en oversigt* på gaden, og dermed holdes frekvensen for ajourføringerne næsten uændret: Dybbros oversigt (1978) kom 15 år efter Salomonsens (1963), der igen var udkommet 17 år efter Løppenthins (1946). Dennes forgænger var udkommet i 1906.

Klaus Malling Olsen har begået et værk, der fremstår sobert og redeligt, og som i lighed med forgængerne vil indtage sin plads som et vigtigt bidrag i dansk ornitologisk litteratur. Bogens disposition følger i store træk forgængerne, med hovedvægten på arternes forekomst og bestandsudvikling i landet.

Det indledende afsnit starter med udviklingen i den ornitologiske aktivitet siden 1978. Det angives, at "siden udgivelsen af *Oversigt over Danmarks Fugle* i 1978, har feltornitologien yderligere ekspanderet i Danmark ...". Dette tager forfatteren til følge, og det er en fornøjelse at se i hvor høj grad det righoldige materiale indsamlet til lokalrapporterne er blevet anvendt. På denne vis er landets "officielle" fugleoversigt blevet revideret og væsentligt forbedret i forhold til de tidligere udgaver. Blandt de vigtigste aktiviteter siden sidste fugleoversigt kan nævnes lokalitetsregistreringer, EF-lokalitetsoptællinger, gåsetællinger, bearbejdning af vadefugletællingerne, væsentligt mere kontinuerte optællinger på trækstederne (jeg savner Stigsnes i oprensningen af træksteder med forbedret dækning – det er trods alt det eneste sted ud over Blåvand, hvor der har været *systematisk* dækning), havfugletællingerne, Fugleregistreringsgruppens punkt-tællingsprogram m.m.m. Disse projekter har primært øget vor viden om de *almindelige* arters forekomst på alle tider af året. På denne baggrund savner jeg en redogørelse for bogens vægtning. Jeg er af den opfattelse, at den pladmæssige prioritering mellem sjældenheder og mere almindelige arter – som er fastholdt fra de tidligere udgaver – ikke er en eviggyldig skabelon for udformning af en oversigt over landets fugle. Der lægges således stor vægt på sjældenhederne, hvor alle iagttagelser af arter observeret mindre end 10 gange nævnes, mens alle øvri-

ge "rariteter" er beskrevet med diagrammer med den tidsmæssige fordeling samt udbredelseskort. De sidstnævnte synes jeg burde have været undladt i en række tilfælde, først og fremmest de kort, der primært fremhæver, hvor der observeres (rovfugle)træk og hvor der ringmærkes. Jeg kunne i stedet have ønsket en nærmere uddybning af de almindelige fugles forekomst, hvilket kunne være gjort i form af kort over vigtigste ynglekolonier af f.eks. Dværgterne og Klyde, samt største rastforekomster af f.eks. Pibeand og Kortnæbbet Gås. Dette bør overvejes til næste udgave af oversigten, hvor f.eks. også en inddragelse af Fugleregistreringsgruppens ynglefugleindex kunne være på sin plads.

I modsætning til Dybbros oversigt er Kortnæbbet Gås, Middelhavssølvmåge og Hvidsiskan behandlet som selvstændige arter. Yderligere tre arter har fået nye navne: Rosenterne erstatter Dougallsterne, Kortnæbbet Lomvie hedder nu Polarlomvie og Bomlærke er byttet ud med Kornværling. Dette har jeg intet at indvende imod. Fasan og Canadagås er medtaget på lige fod med spontant optrædende arter, mens sandsynligvis undslupne fangenskabsfugle er udeladt eller – i tvivlstilfælde – har parentes om artsnavnet. Da værket udgør en slags facitliste for dette problem, synes jeg det havde været på sin plads med en lidt grundigere diskussion – f.eks. kunne DOF have nedsat en parallelt arbejdende "navne- og spontanitetsgruppe", der undervejs kunne have vurderet de mere besynderlige arters "autenticitet".

I indledningen findes også de nødvendige definitioner af terminologien vedrørende arterens status (fåtalig, sjælden osv.) og faunistiske kategori (yngletrækfugl, vintergæst osv.), der fornuftigt nok stort set er identiske med Dybbros. Endelig nævnes den benyttede inddeling i landsdele med henvisning til et kort; udover landsdele angiver kortet tillige amtsgrænserne – men desværre de grænser, der var gældende før kommunalreformen af 1970. Hvad jeg savner er en sammenfatning med omtale af det totale antal arter registreret i Danmark og af de nye arter siden Dybbros oversigt. Et sådant sammendrag kunne også skitsere hovedtendenser i udviklingen for fuglebestandene. Ligeledes savnes et egentligt engelsk resumé.

Hovedparten af siderne er naturligvis helliget de enkelte arter. Eneste rubrik fælles for dem alle er en kortfattet "status" over deres optræden i landet. Disse komprimerede afsnit er svært læselige, men der findes mig bekendt ikke nogen nem måde at give f.eks. følgende information: "alm. træk- og vintergæst (ult. aug./nov. - marts/ult. maj) og fåtallig - ret alm. sommergæst (juni - med. aug.)." Måske kunne man med fordel have anvendt en grafisk fremstilling?

For regelmæssigt forekommende arter følger - efter behov - afsnit om yngleforekomst, træk og overvintring samt historie. Sidstnævnte punkt resumerer eventuelle indvandringsforhold eller markante bestandsændringer. Endvidere er der for så godt som alle arter angivet referencer, men her optræder der desværre en hel del fejl.

Oplysningerne om arternes status fremstår som en af bogens svageste sider. Oplysningerne er ofte i modstrid med angivelser nævnt i rubrikkerne "yngleforekomst" og "træk og overvintring". Blandt de seks almindeligt forekommende drosselarter er kun oplysningerne for Vindrossel konsistente. F.eks. angives Misteldrossel som "ret. alm. yngletrækfugl" (dvs. ifølge definitionen 1000-10000 par), men under "yngleforekomst" angives "10000-14000 par sidst i 1980'erne". Endvidere kaldes den en "sjælden vintergæst" (defineret som 10-100 individer), men under rubrikken om træk og overvintring anføres "i milde vintre overvintrer en del i Sønderjylland, fåtalligt i resten af landet". "Fåtalig" er tidligere defineret som 100-1000 individer. De definerede hyppigheds-kategorier er dog anvendt konsekvent, og der optræder således sjældent udefinerede begreber i teksten.

En unøjagtighed, der optræder en del steder, er forskellen mellem antallet af observerede individer og det antal, der reelt må formodes at forekomme. F.eks. betegnes Nordlig Blåhals som "fåtalig trækgæst" (dvs. 100-1000 individer), hvilket baseres på en årlig registrering af 200-250 individer. Pga. artens skjulte levevis i træk-sæsonen er det imidlertid givet, at landet gæstes af væsentligt flere individer. Ved brug i videnskabelig sammenhæng må det derfor anbefales, at den angivne status kontrolleres nøje.

Det kan næppe undgås, at der forekommer unøjagtigheder, men eksempler som de ovennævnte burde have været opdaget i løbet af redaktionsprocessen - og burde ikke forekomme i en bog, der skal anvendes som referenceværk. De få rigtige "kiksere" jeg er faldet over - f.eks. ombygningen af kortene for Stor og Lille Skrigeørn samt fejlagtig graf under Sort Ibis - må være opstået under selve opsætningen.

De mange oplysninger om største træktal og rasttal for mere almindelige arter er gennemgående håndteret på sikker vis, og jeg er kun faldet over få unøjagtigheder. For overvintrende Troidænder er angivet max. 20-25000 fugle pr lokalitet; men hvad så med Roskilde Fjord, hvor der ved flere lejligheder er truffet over 30000 alene i Kattinge Vig? Og højeste antal Fjordterne ved Ølsemagle Strand er 465 og ikke 50-100, som bogen angiver for "sjællandske lokaliteter".

Det er derimod vanskeligt at forholde sig til bogens angivelser af bestandsstørrelsen for en række af de almindelige ynglefuglearter, idet de dels mangler reference, dels ofte gives med meget stor margin. For Gærdesanger anføres således mellem 26000 og 275000 par sidst i 1980'erne, for Havesanger 27000 - 380000 par, og for Sortmejs 8000 - 97000 par. Tallene er efter sigende udarbejdet i forbindelse med *European Atlas*, men en kritisk redegørelse for disse opgivelser og deres oprindelse havde bestemt været på sin plads.

Den foregående oversigts problemer med angivelse af arternes vinterkvarterer forekommer ikke her. Til gengæld er jeg ikke glad for anvendelsen af udtrykket "gæst fra"; udtrykket referer kun til artens yngleområde, mens vinterkvarteret nævnes efterfølgende. Her havde jeg foretrukket en nøgtern omtale af artens udbredelsesområde. Oplysninger om arternes oprindelsesområder er i øvrigt udvidet betragteligt i forhold til forgængeren.

Layout og typografi er glimrende, idet øjet nemt finder artsnavne og rubrikker. Ordens- og familienavne er elegant markeret med en gråtonet bjælke på tværs af siden. Jeg finder det derimod uheldigt at navne på underarter har samme typestørrelse som artsnavnet. Stregtegningerne i bogen er stort set gode, omend af lidt svingende kvalitet, og de fleste kunne med fordel være formindsket. Jeg er ikke begejstret for omslaget.

Afslutningsvis vil jeg berømme forfatteren for udfra et særdeles omfattende materiale at have fremdraget og komprimeret essensen. Selvom det desværre har været nødvendigt at tage visse forbehold overfor dette 90-ernes referenceværk, er helhedsindtrykket troværdigt, og jeg finder ikke grund til at tvivle på konklusionerne, rariteternes validitet osv. Tilsyneladende er alle nøgleelementer i arternes forekomst identificeret og medtaget. Alt i alt er der tale om et stort og fornemt stykke arbejde og et glimrende opslagsværk. Der er også grund til at glæde sig over, at forfatteren er selvlært feltornitolog.

Henrik Dissing

Fuglehåndbogen

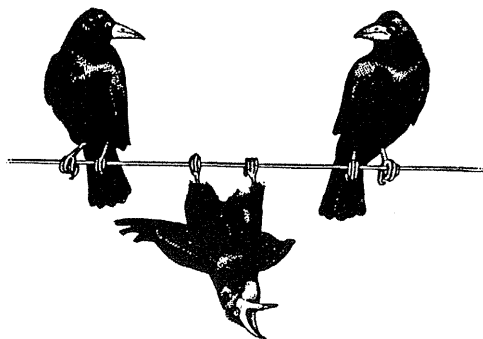
Tommy Dybbro & Frands Hjordt-Carlsen (omarbejdet efter *Birdfeeder Handbook* af Robert Burton). 192 sider, talrige farvefotos, indb. Politikens Forlag, København, 1991. Pris kr. 199 i DOF-Salg.

Dette er gennemført engelsk boghåndværk, hvor tekst, billedtekst og fotos er vævet sammen til en instruktiv og flot helhed. Nogle kan lide denne form, andre foretrækker tekst og billeder for sig.

Teksten er angiveligt nyskrevet til danske forhold. Men desværre må fordanskningen af en bog af denne type holde sig inden for de meget faste rammer, originalens layout afstikker. Her er ikke megen plads til forbedringer og nye ideer – og da slet ikke nye tekstafsnit eller billeder. Det afsløres tydeligt ved gennemgangen af 45 mere eller mindre almindelige "havefugle". Her savnes en lang række arter, som jævnlige forekommer i danske haver: Spurvehøg, Silkehale, Vindrossel, Broget Fluesnapper, Rødstjert, Havesanger, Gærdesanger, Løvsanger, Sumpmeje, Skovpurv, Kvækerfinke og Tornirisk. Til gengæld kunne f.eks. Fiskehejre, Kirkeugle og Grønspætte undværes. Mange vil nok også finde det lidt forvirrende med fotos af Sortrygget Hvid Vipstjert, Sortkrage og Allike uden grå nakke.

De første afsnit om haverne som levested for fuglene er rent ud sagt tynde. Ønsker man en mere praktisk vejledning til indretning af en fuglevenlige have, så giver Benny Génsbøls *Haven og fuglene* (ny udgave 1992) betydelig mere konkrete anvisninger. Et andet afsnit er hellet fuglekigger-husflid som fuglekasser, foder og foderautomater. Her er englænderne på hjemmebane, så der er mange sjove ideer at hente, bl.a. om foderautomater med sindrige mekanismer. Men bogens anbefaling af sommerfodring er jeg lidt betænkelig ved. Havens fugle har brug for proteinrig føde så længe ungerne er i voksenalderen. Den energiholdige "fast food" bør mig bekendt forbeholdes de kolde vintermåneder.

Der er dog også meget at rose. Teksten beskriver kort arternes føde, sang, rede m.v. og fortæller om spændende træk af adfærd og levevis. Her er der svar på mange af de enkle spørgsmål, haveejeren naturligt stiller, og forklaring på (næsten) alt det, man kan opleve lige på den anden side af vinduesruden. Hos mange haveejere er glæden ved fuglene stor og oprigtig, mens det måske kan skorte på kendskabet til fuglenes levevis. Bogens sidste afsnit kan derfor muligvis afhjælpe nogle misforståelser

– og kunne måske have bremset den sognepræst, som i sin guddommelige visdom fældede alle træer og buske i præstegårdshaven for at redde havens kære sangfugle fra de slemme skader...

Bogen er et oplagt gaveemne til gamle, nye og kommende havefugle-entusiaster. Det er en god appetitvækker, men den bør suppleres med f.eks. *Haven og fuglene* og en traditionel bog til artsbestemmelse.

Anders Tvevad

Nature conservation and estuaries in Great Britain

N.C. Davidson m.fl. 422 sider, talrige kort, grafer og tabeller, hft. Nature Conservancy Council, Peterborough, England, 1991. Pris ikke oplyst.

Estuarier er flodmundinger med kraftigt tidevand og som følge deraf også ofte store vadeblader, der blotlægges ved lavvande. Rundt langs kysterne af De Britiske Øer udgør sådanne 150 større flodmundinger nogle af Europas vigtigste raste- og overvintringsområder for vandfugle. Mere end 1740000 svømme- og vadefugle overvintrer her, og i træktiderne passerer yderligere flere millioner igennem. De 25 vigtigste estuarier huser 83% af fuglene, og deres internationale betydning er sammenlagt på højde med Vadehavets.

Desværre er de langt mere truede end Vadehavet, idet de fleste naturligt nok ligger nær store industri- og havnebyer, der netop er opstået i flodmundingerne. Inddigning, opfyldning og forurening er århundredgamle problemer, hvortil nu kommer tidevandskraftværker, nye ferskvandsbassiner og noget så tilsyneladende uskyldigt som vadegræs. Sidstnævnte problem skyldes, at en krydsning mellem en europæisk og en indslæbt nordamerikansk art har vist sig i stand til at gro på lavereliggende vadeblader og derfor er blevet udplantet overalt for at fremme landdannelsen. Dette har ført til en betydelig reduktion af fødesøgningsområderne for bl.a. vadefugle, hvilket igen har resulteret i store bestandsnedgange hos en art som Almindelig Ryle.

Nature conservation and estuaries in Great Britain er en imponerende udredning af estuariernes økologi og store naturbeskyttelsesmæssige betydning. Bogen er skrevet og udgivet af Nature Conservancy Council (NCC), som svarer til en krydsning mellem Naturfredningsrådet og Skov- og Naturstyrelsen. Denne kombination af Naturfredningsrådets uafhængighed og et engageret og effektivt bureaukrati af biologer og teknikere har vist sig så stærk i forsvaret for Storbritanniens hårdt trængte naturværdier, at Thatcher-regeringen splittede NCC op i regionale organisationer, som klart nok er mindre effektive.

Bogen er et fint oversigtsværk for folk, der arbejder med vandfugleøkologi og vadebladeøkologi i det hele taget. Fuglene fylder "kun" 88 af de 422 tæt pakkeede sider, så det er et grundigt værk.

Hans Meltofte

The Ancient Murrelet

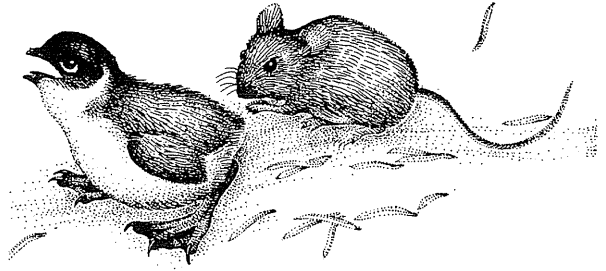
Anthony J. Gaston. A natural history in the Queen Charlotte Islands. xviii + 249 sider, illustrationer af Ian Jones, dertil adskillige figurer, tabeller og s/h fotos, indb. T. & A.D. Poyser, London, 1992. Pris £ 17.

Som helhed hører de 22 medlemmer af familien Alcidae – alkefuglene – til de mere grundigt studerede fuglearter. Ikke desto mindre er kendskabet til nogle af dem meget ufuldstændigt, fordi de findes i utilgængelige egne eller af andre årsager er vanskelige at arbejde med. Denne bog, baseret på 6 års undersøgelser på en af øerne i Queen Charlotte Islands på Canadas stillehavskyst, gør meget for at afhjælpe denne mangel for én af disse arters vedkommende, the Ancient Murrelet (intet dansk navn) med det uhåndterlige latinske navn *Synthliboramphus antiquus*.

The Ancient Murrelet (navnet hentyder til de lyse prydfjer i nakken, der skulle forlene den med et gammelt gråhåret udseende) er vidt udbredt på begge sider af Stillehavet mellem 30° og 60°N, dvs. i den tempererede zone, og i nordøst (Canada og sydlige Alaska) er den talrig. Det lyder ikke særlig utilgængeligt, men arten byder forskerne på andre problemer: den yngler i huller i blød jord i tæt tempereret regnskov, gerne på stejle skrånninger; al aktivitet på land foregår i bulder ravende mørke; og håndtering af fuglene i redehullerne får dem gerne til at opgave yngleforsøget. Det sætter sine begrænsninger på de data, man kan indsamle, men selv om mange huller refter i vores viden lærte forskerne på Queen Charlotte Islands en hel del, efterhånden som de udviklede egnede metoder.

Et særligt fascinerende forhold ved alkefuglene er den variation i ungeudvikling, man finder inden for familien. De fleste arter har "almindelige" redefaste unger, som fodres i reden indtil de er flyvefærdige og i stand til at klare sig selv. Lomvjerne og Alken har dog delvist redeflyende unger, der kun fodres på land indtil de får fjer, men så søger til havs med en af forældrene længe før de er udvoksede og flyvefærdige. Og så er der fire arter med egentligt redeflyende unger, som slet ikke fodres på land, men efter ca 2 dage i reden stikker til havs med forældrene. Disse fire arter udgør slægten *Synthliboramphus* (to placeres dog undertiden i en egen slægt, *Endomychura*), af hvis medlemmer de tre er fåtallige med begrænset yngleudbredelse; den fjerde er the Ancient Murrelet. Udover den for havfugle så usædvanlige ungeudvikling udmærker slægten sig ved at kuldet (ligesom hos tejsterne *Cephus* spp.) er på 2 æg. Andre alkefugle lægger blot et enkelt æg.

Den nærværende monografi redegør for studierne på Queen Charlotte Islands og sammenholder resultaterne med de magre oplysninger, der i øvrigt findes tilgængelige om arten. De usædvanlige træk i ynglebiologien og deres formodede årsager diskuteres bl.a. ud fra sammenligninger med andre alkefugle, som forfatteren har et indgående førstehåndskendskab til (han har bl.a. i mange år studeret Polarlomvjer i arktisk Canada). Det gøres i en på samme tid præcis, letlæst og underholdende stil, og som

den omhyggelige videnskabsmand han er, skelner forfatteren klart mellem hvad der vides og hvad der formodes.

Bogen er i øvrigt af den sædvanlige Poyser-standard, både mht. layout og kvalitet, hvilket bl.a. betyder at de fejl, der uundgåeligt forekommer, er få og ret betydningsløse. Som producent af prisbillige ornitologiske kvalitetsbøger har Poyser ydet en indsats, der dårligt kan vurderes højt nok. Denne bog hævder sig smukt i den lange række af Poyser-udgivelser, og burde appellere til en bred kreds af naturhistorisk interesserede læsere. Det gælder formentlig også i Danmark, selv om emnet herfra set er en fjern og eksotisk art. For havfuglefolk og alkefuglespecialister er den i hvert fald et oplagt køb.

Kaj Kampp

Wetland management and restoration

C. Max Finlayson & Torsten Larsson (red.). Proceedings of a workshop, Sweden, 12-15 September 1990. 182 sider, talrige kort og diagrammer, hft. Swedish Environmental Protection Agency, Solna, 1991. Pris ikke opgivet.

Talrige moser, sumpe og søer er blevet afvandet og opdyrket siden begyndelsen af forrige århundrede. Ikke mindst fuglene har lidt under denne ændring af landskabet, og i takt med vådområdernes forsvinden er betydningen af de resterende naturområder blevet større. Men som følge af overproduktion af landbrugsvarer – og et stigende miljøengagement – er interessen for mere naturvenlig drift eller genopretning af tidligere indvundne områder tiltaget betydeligt i de senere år. I Danmark har dette hidtil ført til genopretning af Alsønderup Enge, Højby Sø og Legind Sø, og flere projekter er undervejs. Det gælder bl.a. Skjern Ådal, der bliver Danmarks hidtil største naturgenopretningsprojekt.

Netop forvaltning og genopretning af vådområder var temaet for en workshop i Sverige i 1990. Mødet var arrangeret af Statens Naturvårdsverk og International Waterfowl and Wetlands Research Bureau (IWRB), og i alt 29 personer fra mange forskellige lande deltog. De fire hovedtemaer var 1) vådområdernes vegetation, 2) forvaltning og genopretning af vådområder, 3) kunstige vådområder og 4) saltpåvirkede vådområder.

Rapporten beskriver mange spændende resultater og økologiske sammenhænge på en kortfattet og let forståelig måde. Det er spændende læsning for alle, der beskæf-

tiger sig med forvaltning af vådområder. Bl.a. kan man ikke undgå at bemærke de store forskelle, der er mellem prioriteringen i de forskellige lande. I Sverige, hvor afvandingen og tørlægningen ikke har været nær så intensiv som i Danmark, sætter man navnlig på styring af vandstand, græsning, rørskår og anden maskinel vegetationspleje i de allerede eksisterende vådområder som f.eks. Hornborgasjön og Tåkern. Driftforsøgene ledsages her som oftest af intensive overvågnings- og forskningsprogrammer. I Danmark har man navnlig satset på at få genetableret nogle af de mange tørlagte søer. Desuden har man igangsat flere meget dyre projekter med henblik på at få oprenset fosforholdigt slam fra søbunden. Genetablering af søer som landskabeligt attraktive vådområder er naturligvis prisværdigt; men det er et spørgsmål om man ikke i højere grad end hidtil skulle satse på de helt lavvandede søer og sumpområder i stil med Alsønderup Enge, der efter genetableringen har udviklet sig til en af Nordsjællands bedste fuglelokaliteter.

Rapporten efterlader et klart fornemmelse af, at der mangler en generel håndbog om forvaltning og genopretning af vådområder. Men denne rapport er en udmærket begyndelse, selv om man som næsten altid med den slags publikationer savner et emneregister.

Knud N. Flensted

An artist on migration

Bruce Pearson. 192 sider med tekst og 115 farveillustrationer (blyant, akvarel og akryl) samt håndtegnede kort. Harper Collins Publishers, London, 1991. Pris kr. 286 i DOF-Salg.

Bruce Pearson har fra barnsben flakket om i naturen og set på og tegnet fuglene. Siden har han uddannet sig på de rigtige kunsthøjskoler, fået de rigtige titler og kommet i de rigtige klubber og selskaber. Han fører med værdighed den stolte engelske fugletegnertradition videre efter folk som Thorburn, Ennion, Tunnicliffe, Scott, Busby og Gillmor.

I denne bog skildres i tekst og billeder trækfuglens vej fra nord til syd. Forfatteren følger udvalgte arter, bl.a. Fiskeørn, Almindelig Ryle, Stenpikker, Gul Vipstjert, Lærkefalk, Blisgås og Gransanger, som han har været på træk med de sidste 5 år. Fra Kong Oskars Fjord i Østgrønland over "Britain and Europe" til Niger-flodens delta i Mali har han fulgt fuglene. Der er mange mellemstationer, bl.a. de gode engelske træk- og rastelokaliteter, Lapland, det hollandske vadehav, trækkorridorerne over Pyrenæerne, strædet ved Bosphorus og det ubarmhertige Sahara. Der gøres også ophold i det vestlige Danmark, hvor Pearson har besøgt Skagen, Nissum Fjord og Vadehavet. Interessant og nyt er det at se "vores" nordiske fugle afbildet på de forskellige lokaliteter langs trækvejen og i overvintringskvartier sammen med de indfødte fugle.

Teksten er spændende og informativ, og trækfugleviden fra Homer til nutidens højteknologiske forskning resumeres. Men det, der har drevet Bruce Pearson ud på sit lange træk, er fascinationen over trækfuglene, og den

magi, der heldigvis stadigvæk omgærdet årets første svale. Mange fine beskrivelser og selvoplevede hændelser krydrer denne bog.

Illustrationerne kan man dele op i to kategorier – "malerierne" og skitserne – hvor anmelderen langt foretrækker de sidstnævnte. Malerierne er ofte noget stive og livløse, som det mange gange bliver, hvis man ikke kan bevare friskheden i det gennemarbejdede. Omvendt kan de sikre skitser virke lidt rodede, da de i reproduktionen er sat meget ned og mange gange sammenstykket af 5-10 mindre skitser. Der er også lidt for mange kunstneriske "penselaf tørringsklatter", som ikke passer til det lidt stive engelske layout. Men Bruce Pearson har en fornem evne til at indpasse fuglene i landskabet, så de indgår som et hele, hvor flyvende fugle giver rum i billedet og ikke virker påklistede. Denne gode bog kunne sagtens have fortjent et større format, så illustrationerne rigtig kunne komme til deres ret.

Bogen henvender sig til alle, som holder af fugle og kan nyde en god tegning. Men vil man have noget ud af det skrevne, må man være habil til engelsk, da der forekommer meget fagsprog.

Lars Abrahamsen

Breeding birds of Kashmir

R.S.P. Bates & E.H.N. Lowther. 367 sider, 5 farveplancher af D.V. Cowen og 151 s/h fotos taget af forfatterne, indb. Oxford University Press, Delhi, 1952, genoptrykt 1991. Pris ikke opgivet.

Denne lille klassiker fra 1952 er blevet genudgivet i urevideret form. Bogen giver en meget grundig gennemgang af ynglefuglene i Kashmir, som omfatter det nordvestlige Indien samt hovedparten af det nordlige Pakistan.

Teksten er skrevet på et meget ligefremt engelsk og er krydret med små anekdoter og personlige subjektive vurderinger.

Bogen er opbygget, så den starter med kragefugle og slutter med lappedykkere. De engelske fuglenavne har siden 1950'erne undergået en kraftig revision, så derfor er en del af de anvendte fuglenavne ikke sammenlignelige med mere nutidige bøger. Hverken fotos eller farveplancher er til megen hjælp ved feltbestemmelse, men teksten er ganske god.

Denne bog kan anbefales som supplement til *A pictorial guide to the birds of the Indian subcontinent*, hvis man påtænker en sommerudflugt til Kashmir.

Stig Jensen

Les cigognes d'Europe

J.-L. Mériaux, A. Schierer, C. Tombal & J.-C. Tombal (red.). Actes du Colloque International 3-5 juin 1991. 360 sider, talrige figurer og tabeller, hft. Institut Européen d'Ecologie & A.M.B.E., Metz, 1992. Pris 350 FF.

Denne bog er frugten af et stort anlagt internationalt storke-symposium. Ekspertter fra hele Europa har bidraget med artikler om aktuelle bestandsopgørelser, habitatudundersøgelser og beskyttelsesforanstaltninger. Bøgens artikler er skrevet på fransk, engelsk eller spansk med resumeer på de øvrige europæiske hovedsprog. Da der inden for de sidste par år er udkommet flere lignende storkebøger, er flere af artiklerne stort set gentagelser.

Som noget nyt får læseren en grundig indsigt i Storkens historie og nuværende situation i Frankrig, og det dokumenteres, at Storken engang blev bortskudt fra alle områder undtagen Alsace-Lorraine. Spredte yngleforsøg i det øvrige Frankrig endte i reglen med, at rederne blev plyndret og de gamle Storke skudt. Denne mentalitet er heldigvis på retur, og siden 1970'erne har vilde Storke slået sig med flere steder. F.eks. steg bestanden i Charente-Maritime fra 1 til 14 par i årene 1978-91, og i provinsen lige syd herfor fra 1 til 12 par i perioden 1976-90. I en del andre franske provinser er Storken også ved at etablere sig for første gang i mands minde. Forklaringen er enkel: når Storkene får fred, genindvandrer de til de områder, hvor der er gode livsbetingelser.

I Spanien er storkebestanden også inde i en gunstig udvikling pga. øget beskyttelse af fuglene og deres reder. Gunstige overvintringsbetingelser syd for Sahara siden midten af 1980'erne angives som en medvirkende årsag. I 1981 blev der optalt 5776 storkepar, og i 1990 var tallet 7901 par.

I Østeuropa spreder Storken sig stadig mod nord og øst, hvor grænsen for udbredelsen nu går fra Skt. Petersborg over Moskva til Krim. Til gengæld går bestanden tilbage i de centrale dele af Østeuropa.

Hvor livsbetingelserne er gode, holder bestanden sig stabil. F.eks. var der i 1934 503 storkepar i et undersøgellesområde i det tidligere Østpreussen, hvor der i 1990 blev optalt 504 par!

Den Sorte Stork var også på symposiets dagsorden, og her er der glædeligt nyt. Den er i fremgang i hele Europa: i det tidligere Østtyskland var der i 1950'erne højst 10-15 par; i 1990 optaltes 75 par. I Vesttyskland var der efter krigen kun enkelte par, men i 1990 var der 41-45 – 8 af dem i Slesvig-Holsten. I Østrig er arten gået frem fra kun 3-5 par i 1960 til 80-100 par i 1990. I de seneste år er den Sorte Stork genindvandret til Belgien, Luxembourg og Frankrig. Årsagen til fremgangen er ikke klarlagt, men eutrofiering af vandløb og søer kan have medført en øget produktion af den Sorte Storks fødeemner. Forstfolks større hensyn til redestederne har afdjort også haft betydning.

Trods en vis overlappning med andre storkeværker kan bogen varmt anbefales. Dens særlige styrke ligger i, at de mange forfattere hver på deres felt er førende eksperter.

Hans Skov

Bird songs of Israel and the Middle East

Krister Mild. To kassettebånd, mono. 83 siders følgehæfte og 15 siders checkliste over Israels fugle. Krister Mild, Bioacustics, Järfälla, 1990. Pris kr. 258 i DOF-Salg.

Med disse bånd samt hæfte fortsætter Krister Mild sit fuglestemmeprojekt fra områder i Europas periferi. *Soviet Bird Songs* er for længst på markedet (anmeldt i DOFT 84: 80, 1990), og bånd med fuglestemmer fra det græsk-tyrkiske område er under forberedelse.

Omkring 480 fuglearter er registreret i Israel. 114 arter lægger stemme til de to bånd. Desuden findes udførlige beskrivelser af stemmerne i hæftet, hvor ikke blot sang og kald men også karakteristisk adfærd i øvrigt behandles. F.eks. er Korttået Lærkes uregelmæssige, bølgende sangflugt beskrevet i flere felthåndbøger, men disse får sjældent plads til en uddybning, f.eks. at der forekommer to sangtyper og at vinden har betydning for flyvemåden under sangflugten. Bill Zetterströms klare stregtegninger viser en række fuglearters sangflugt (flyverute) fra start til afslutning. Hver artsbeskrivelse afsluttes med en angivelse af habitat, forekomst i Israel og racetilhørsforhold.

Krister Milds udførlige stemmebeskrivelser medtager hyppigt kald og sangtyper, som ikke findes på båndene, og det synes oplagt at tage hæftet med, når rejsen går til Mellemøsten – som et vigtigt supplement til håndbøgerne. Checklisten – i solid papirkvalitet – viser i overskuelig form fuglenes forekomst forår, sommer, efterår og vinter.

Det kan godt lade sig gøre at lære fuglestemmer hjemmefra ved at lytte til bånd og forsøge at bogstavere lydindtrykket. Disse bånd, der har en fortrinlig lydgenivel-se, giver rig mulighed for at øve sig. Det er ikke afgørende, at man opfatter en fugls stemme på samme måde som angivet i hæftet (Mild hører f.eks. Kronet Sandhøne som "kaaa-kata-kata-kataah" og Plettet Sandhøne som "kwi-to", mens jeg selv har svært ved at høre de angivne k-lyde i disse og flere andre arters stemmer). Med disse bånd og lidt hjemmearbejde er man godt rustet, når det går løs i felten.

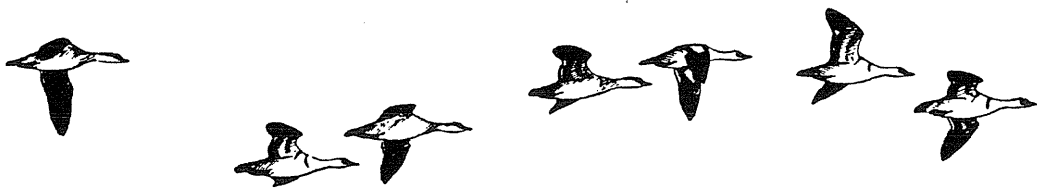
Min varmeste anbefaling – både af bånd og hæfte.

Jon Bjørn Andersen

Fugleatlas for Finnmark

Bjørn Frantzen, Hans Dransfeld & Olaf Hunsdal. 226 sider, talrige kort og vignetter, indb. Fylkesmannen i Finnmark og Norsk Ornitologisk Forening avd. Finnmark, Vadsø, 1991. Pris Nkr. 250.

Denne bog præsenterer resultatet af en atlasundersøgelse over Finnmarkens ynglefugle, der forløb i årene 1977-86. Oplysningerne om udbredelse præsenteres på udbredelseskort med symboler for henholdsvis sikkert konstatet, sandsynlig og mulig yngel indenfor kvadrater på 10×10 km. Godt halvdelen af kvadraterne er undersøgt, men kun få godt undersøgt. Det forstår man godt, hvis man har rejst i det vældige område.

For enkelte sjældne arter er udbredelsen ikke vist på kort; blot antal kvadrater med ynglepar er angivet. Således yngler Jagt Falken i 9 kvadrater, men er "sandsynlig ynglefugl" i 4 og "mulig ynglefugl" i yderligere 18 felter. Sjældenheder, som er vanskeligere at lokalisere og som er mindre sårbare – f.eks. Nordsanger og Dværgværbling – er dog stedefæstet. Øvre Pasvik ses at være en ekspedition værd.

Bogen omtaler 173 arter. For hver art findes en kort, generel, men sædvanligvis velvalgt tekst på både norsk, samisk og finsk. Teksten, der først og fremmest henvender sig til den interesserede lægmand og mindre til fuglefolk, får til tider ligefrem et lyrisk præg. Det kan varme et dansk hjerte at læse om Blåhalsen: "Finnmark uten blåstrupe ville være det samme som Danmark uten øl".

Hver artspræsentation ledsages af en stregtegning, der oftest er smuk og karakteristisk, og stærkt medvirker til at gøre det til en meget tiltalende bog. For den Finnmarksrejsende vil den være en nyttig ledsager. Mange vil sikkert med bogen i hånd opdage, at de kan bidrage med nye oplysninger; kontaktdresser er angivet. Det overraskede mig, at fuglefjeldet ved Vardø ikke er angivet som bare mulig yngleplads for Mallebuk, al den stund jeg har set adskillige på stedet. Men de er måske af ny dato.

Joel Ramsøe Jacobsen

A birdwatcher's guide to Seychelles

Adrian Skerrett & Ian Bullock. 71 sider, 6 kort, talrige vignetter og tegninger, hft. Birdwatchers' Guide, Prion Ltd. Perry, 1992. Pris kr. 138 i DOF-Salg.

Dette er en fremragende guide, der til fulde lever op til forventningerne. På hver side tages man i hånden og guides gennem en del af ø-paradiset Seychellerne.

De første sider rummer væsentlige tips om forberedelsen til turen og vejledning om rejser mellem øerne

(fly- og sejltider samt priser), overnatningsmuligheder, transport på de enkelte øer, klima, læge og hospitalsfaciliteter samt hvilke kort, der kan anbefales, og hvor de kan erhverves. Kort sagt: bogen giver fyldige svar på de spørgsmål, man har som gæst i et fremmed land.

Bogens hovedafsnit giver en grundig beskrivelse af de 12 vigtigste øer (og dertil en kort orientering om mere end 30 mindre øer og skær). For hver ø gennemgås fuglelokaliteterne med råd om bedste tidspunkt for besøget, tidevandsforhold og transportmuligheder. Teksten er ledsaget af kort undtagen for de øer, hvor størrelsen gør det overflødigt, og for de ø-reservater, hvor adgang kun er tilladt med lokal guide. Hvert afsnit afsluttes med et kort resumé af øens fuglearter, pattedyr, krybdyr og padder. Bogen afrundes med en komplet liste over Seychellernes fuglearter, med oplysninger om hyppighed, ynglebestande og øvrige forekomster. Som et rent overflødheds-horn for kryds-entusiaster er der ligeledes lister over registrerede pattedyr, padder, krybdyr, sommerfugle, guldsmede, bruskfisk, benfisk samt de mest iøjnefaldende planter og træer.

Bogen henvender sig selvfølgelig primært til besøgende ornitologer, for hvem den må betegnes som uundværlig; men også den "almindelige" turist vil få et større udbytte af rejsen med guiden i hånden. Kort sagt: køb, læs og rejst!

Henrik Kisbye & Susanne Jakobsen

Også modtaget:

Bird migration

T. Alerstam. 420 sider, talrige kort og diagrammer, indb. Cambridge University Press, Cambridge, 1991. Pris £ 55.

En engelsk oversættelse af Alerstams svenske værk fra 1982.

Lommar

L. Jonsson & T. Tysse. 81 sider, talrige farveplancher, enkelte tegninger og diagrammer, hft. Vår Fågelvärld, supplement nr 15, Sveriges Ornitologiska Förening, Stockholm 1992. Pris ikke opgivet.

Særnummer af Vår Fågelvärld, som kan købes særskilt. Den hidtil mest fyldige beskrivelse af lommemens dragter, fældning og feltkendetegn under alle forhold. En lækkerbisken for feltornitologer.

Bird-parasite interactions

J.E. Loye & M. Zuk (red.). Ecology, evolution and behaviour. 406 sider, talrige s/h-fotos, diagrammer, kort og tabeller, indb. Oxford University Press, Oxford, 1991. Pris ikke opgivet.

Med denne samling artikler resumeres for første gang den kendte viden om hvordan fugle påvirkes af parasitter – fra irriterende hudparasitter til dødelige sygdomme. Parasitter spiller en væsentlig rolle for fugleungers overlevelse i reden, og påvirker på mange punkter fugles adfærd, f.eks. partnervalg, redevalg og fødesøgningsaktivitet. Bogen omtaler undersøgelser af parasitter hos rov-, hønse-, hav- og spurvefugle. Emnet virker måske ikke umiddelbart ophidsende, men bogen bør påkalde sig opmærksomhed fra økologisk interesserede.

Quelea quelea: Africa's bird pest

R.L. Bruggers & C.C.H. Elliot (red.). 401 sider, talrige farve- og s/h-fotos, kort, diagrammer og tabeller, indb. Oxford University Press, Oxford, 1990. Pris £ 45.

Blodnæbsvæveren forekommer i utrolige sværme (se bogens fotos!), der mange steder i Afrika forårsager store skader på kornafgrøder. Dette problem er accelereret i takt med forsøgene på at øge kontinentets landbrugsproduktion. I bogen behandles artens økologi, fødevalg, ynglebiologi og prædatorer samt anvendte bekæmpelsesmetoder og deres effekt.

Naturlokaliteter i Nord- og Vestjylland, en bibliografi 1971-1990

Søren Olsen. 58 sider, enkelte stregtegninger. Andersen bogservice, Vanløse, 1992. Pris kr. 98.

Dette hæfte er det første af en række, som stiler mod at dække hele landet. Det er en oversigt over rapporter og artikler om de enkelte naturlokaliteters plante- og dyreliv, forvaltning m.m. Et nyttigt redskab.

Sløruglen

W. Epple & M. Rogl. Nattens lydløse jæger. 40 sider, mange farvefotos, indb. Skarv/Høst & søn, København, 1992. Pris kr. 188.

En billedbog for børn og unge. Mange flotte fotos af uglelernes familieliv, ledsaget af en kort og letlæselig men alligevel informativ tekst.

Den truede ørn

M. Bright. 32 sider, mange farvefotos og tegninger, indb. Forlaget Flachs, Holte, 1991. Pris kr. 138.

En billedbog for unge, angiveligt til undervisningsbrug.

WADER STUDY GROUP

Bliv medlem af vadefuglegruppen

Wader Study Group har nu eksisteret i 20 år og har over 600 medlemmer fordelt over hele Verden. Gruppen udgiver Wader Study Group Bulletin, som udkommer tre gange om året, og som indeholder den nyeste information om undersøgelser og projekter vedrørende både ynglende og trækkende vandfugle i alle verdensdele. Gruppens formål er at sikre kontakten mellem både amatører og professionelle vadefugle-entusiaster, samt organisere internationale projekter.

Mærkeligt nok er der kun ni danske medlemmer, hvilket er mindre end i flere "tilbagestående" lande, og det på trods af, at Danmark har meget store antal trækkende og ynglende vadefugle.

For at gøre det lettere og billigere at blive medlem har Ole Thorup påtager sig at formidle den årlige betaling til gruppens konto i England. Fra 1993 er kontingentet kr. 195, som både nye og gamle medlemmer kan inbetale inden 1. marts på girokonto 7 71 64 43, Ole Thorup, V. Vedsted Byvej 32, 6760 Ribe. Ønsker du yderligere information kan du ringe til Ole Thorup på tlf. 75 44 52 06.